Stadskerk Nijmegen (OCP), 18 september 2022, vredeszondag;
voorganger: ds. Paul Oosterhoff (PKN)

[eerste lezing: Amos 8, 4-7] (Nieuwe Bijbelvertaling)
4 Jullie die de armen kwaad willen berokkenen en uit zijn op de ondergang van de
machtelozen van dit land, luister! 5 Jullie zeggen: 'Wanneer is de dag van de nieuwemaan
voorbij, zodat we weer koren kunnen verkopen? Wanneer de sabbat, zodat we weer graan
kunnen verhandelen?' Jullie maken de efa kleiner, jullie maken de sjekel zwaarder en jullie
knoeien met de weegschaal. 6 Jullie kopen de zwakken voor een handvol zilver, de armen
voor een paar sandalen, en jullie zeggen: 'Ook het kaf verkopen we als graan!' 7 Nooit – en
dit zweert de HEER op wie Jakobs volk zich laat voorstaan – zal ik een van jullie daden
vergeten. 8 Daarom zal de aarde beven, en al wat erop leeft gaat in rouw gehuld. Ze zal in
haar geheel omhoogkomen, zoals de Nijl; ze zal kolken en weer wegzinken, zoals de rivier
van Egypte.

[Evangelie: Lucas 16, 1-17] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Hij richtte zich ook tot zijn leerlingen: 'Er was eens een rijke man die een rentmeester had
en te horen kreeg dat de rentmeester zijn eigendommen verkwistte. 2 De rijke man riep de
rentmeester bij zich en zei tegen hem: "Wat hoor ik over jou? Leg verantwoording af van je
beheer, want je kunt niet langer rentmeester blijven." 3 Toen zei de rentmeester bij zichzelf:
Wat moet ik doen nu mijn heer mij het beheer afneemt? Werken op het land kan ik niet, en
voor bedelen schaam ik me. 4 Maar ik weet al wat ik moet doen om ervoor te zorgen dat de
mensen, wanneer ik van mijn beheerderstaak ben ontheven, mij bij hen thuis ontvangen. 5
Een voor een riep hij de schuldenaars van zijn heer bij zich. De eerste vroeg hij: "Hoeveel
bent u mijn heer schuldig?" 6 "Honderd vaten olijfolie," antwoordde de schuldenaar. De
rentmeester zei tegen hem: "Hier is uw schuldbewijs, ga zitten en maak er gauw vijftig van."
7 Daarna vroeg hij aan de volgende schuldenaar: "En u, hoeveel bent u schuldig?" "Honderd
balen graan," luidde het antwoord. De rentmeester zei: "Hier is uw schuldbewijs, maak er
tachtig van." 8 En de heer prees de oneerlijke rentmeester omdat hij slim had gehandeld. De
kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het
licht. 9 Ook ik zeg jullie: maak vrienden met behulp van de valse mammon, opdat jullie in de
eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is.
10 Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat, en wie
oneerlijk is in het geringste is ook oneerlijk als het om veel gaat. 11 Als jullie onbetrouwbaar
blijken in de omgang met de valse mammon, wie zal jullie dan werkelijk belangrijke dingen
toevertrouwen? 12 En als jullie onbetrouwbaar blijken met wat een ander toebehoort, wie
zal jullie dan geven wat jullie zelf toekomt? 13 Geen enkele knecht kan twee heren dienen:
hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en
de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.'
14 De farizeeën, die geldzuchtig waren, hoorden dit alles aan en ze haalden honend hun
neus voor hem op. 15 Maar Jezus zei tegen hen: 'U wilt bij de mensen altijd voor
rechtvaardig doorgaan, maar God kent uw hart. Wat bij de mensen in hoog aanzien staat, is

een gruwel in de ogen van God. 16 De Wet en de Profeten gaan tot aan Johannes: sindsdien wordt het koninkrijk van God verkondigd, en iedereen wordt met klem genodigd binnen te komen. 17 Maar nog eerder vergaan hemel en aarde dan dat er ook maar één tittel van de wet wegvalt.'

[overweging:]
Het wordt nooit meer zoals het geweest is!
Dat hoorde ik mezelf laatst zeggen: het wordt nooit meer zoals het geweest is.
Is dat nu een oude-mannen gedachte of is het een reële werkelijkheid, met al de verschillende crisissen, die ons de laatste tijd teisteren.
Ik hoor het beleidsmakers vandaag de dag zeggen of is dat voor hem nu een makkelijk zinnetje om er onderuit te komen dat ze veel gedrevener met veel meer passie en compassie, er tegenaan moeten gaan. Beleid moeten maken, beleid dat mensen echt vooruithelpt.

Het wordt nooit meer zoals het geweest is, dat dacht ook de rentmeester, waar we vandaag in het evangelie over lazen. De gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester stond er in oude vertalingen boven en toch wordt hij niet afgewezen om zijn onrechtvaardige daden, maar juist geprezen!
Heel bijzonder Bijbelgedeelte.
Toen hij door zijn baas ontslagen dreigde te worden, besefte hij dat het nooit meer zo zou worden als het geweest was en gebruikte hij zijn boekhoudkundige vaardigheden om de schuldenaars van zijn baas gunstig te stemmen, in de hoop, dat ze zich dat zouden herinneren, als hij later gedwongen was zelf bij hen aan te kloppen om steun.
Schulden kwijtschelden, het was en het is de enige mogelijkheid om mensen en volken van de knellende last van geldzorgen en woekerrentes te bevrijden. Een andere opzet van onze wereldeconomie en van onze kleinschalige economie, is noodzakelijk om mensen weer een leven te geven.
Het wordt nooit meer zoals het geweest is. Maar dat moet ook niet! Het moet ook radicaal anders.

Het is toch te gek voor woorden, dat ineens het verwarmen van je huis, het doen van je dagelijkse boodschappen, voor veel, veel te veel mensen onbetaalbaar zou worden
Het wordt tijd dat er een onrechtvaardige rentmeester met de mensen gaat zitten en in plaats van de nu gebruikelijke deurwaarderskosten en boete-rentes, tegen mensen zegt: doe maar de helft of nog beter …. begin maar opnieuw met een schone lei.

Natuurlijk is het allemaal niet zo simpel in de menselijke economie, maar het moet wel die richting op. Het moet meer gaan om de goede gezindheid, om de ruimte voor kleine mensen om te leven, op te ademen.

Het bijbelgedeelte dat we lazen, wordt voorafgegaan door een heel hoofdstuk waarin uiteengezet wordt hoe het God gaat om het kleine dat verloren dreigt te gaan. Het verloren schaap, de verloren penning, de verloren zoon.
Het is God te doen om juist datgene, diegene, die verloren dreigt te gaan. Die in het gedrang komt, die niet tot zijn recht komt. Daar moet alles voor wijken, zodat ook die weer mee kan tellen, niet meer gemarginaliseerd aan de kant geschoven, maar in het middelpunt gezet. Hij/zij moet helemaal mee kunnen doen.

De beschaving van de samenleving, de kwaliteit ervan, kan worden afgemeten aan hoe ze omgaat met de meest kwetsbaren, met de asielzoekers, met de mensen die schulden hebben, met de dakloze, met de jongeren in de jeugdzorg, met de natuur.

We hebben een stukje van de profeet Amos gelezen. Profetisch geluid van duizenden jaren geleden en ergens beschaamt je dat. Het moet nog steeds geroepen worden, steeds opnieuw dat de armen en de kwetsbaren geen handelswaar zijn, dat de religieuze waarde van liefde en gerechtigheid niet alleen iets voor de zondagen en de feestdagen zijn, maar bedoeld zijn voor de economie van alledag. De heer zal jullie daden zich blijven herinneren, zegt de profeet. Dreigend natuurlijk in een poging om de rijken, de machthebbers op te roepen tot een ander gedrag, tot rechtvaardige handel, tot werkelijke beschaving waarin voor iedere mens ruimte is om te leven. Het moet nog gezegd, het moet weer gezegd, elke prinsjesdag weer, elke dag weer ….
Het is vandaag weer vredeszondag, vredesweek en dat terwijl we leven in een oorlog en ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik ben wat in verwarring. Ik ben altijd wel een vredesmens geweest, vredesactivist is misschien wat te veel gezegd, maar toch altijd wel wars van verhogingen van defensiebegrotingen en fel tegen elke vorm van wapenproductie en nu merk ik dat ik verheugd ben over de vorderingen van het Oekraïense leger, over de wapenleveranties die hen in staat stelt om zich terug te vechten. Vredesonderhandelingen pas als hen dat in staat stelt weer te beschikken over een heel bevrijd land. Ik merk dat ik hierin partijdig ben, misschien kan ik me nog troosten met de gedachte dat ik partijdig ben voor de onderliggende partij, voor de underdog, maar toch: ik besef me wel dat partijdigheid de bron is van onvrede, van oorlog, van geweld, van vernietiging.
Die verwarring die ook bekruipt bij de gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester, namelijk dat je met onrechtvaardige middelen een rechtvaardigen doel kan nastreven, dat je je met de mammon vrienden kan maken, dat verwarrende gevoel bekruipt me ook ten aanzien van de oorlog in Oekraïne. Die wapens, die ik verafschuw, kunnen nu toch wel iets rechtzetten, iets teweegbrengen in de richting van vrede en nu maar hopen dat het werkelijk tot vrede zal leiden. Een gewapende vrede wellicht, maar toch, een mogelijkheid dat die miljoenen op de vlucht weer huiswaarts kunnen keer en met elkaar en met onze steun hun toekomst weer kunnen opbouwen in vrede.

In de verwarring waarin ik me bevind met alle berichten vandaag de dag, over alles wat er mis dreigt te lopen, scheef lijkt te groeien, wil ik proberen vast te houden aan de intentie die vanuit al die bijbelgedeelten die we lezen oplicht, dat het God erom te doen is om kleine mensen een kans te geven om te bestaan.
God die ons hart kent, onze intenties weet en ons daarnaar beoordeelt en zoals een vader, als een moeder in liefde naar ons kijkt.
Het wordt nooit meer zoals het geweest is. Dat is waar, maar als het dan maar gaat worden, zoals het altijd al bedoeld was. Van Amos tot nu aan toe, een wereld waarin vrede de toonzet.
Waarin wat verloren dreigt te gaan, wordt gezocht
wat geknakt dreigt te worden, wordt opgericht
wat in de knel komt, wordt bevrijd.

Een wereld waarin wat in duisternis is gehuld, opnieuw het licht ziet.

Paul Oosterhoff, pauloosterhoff@planet.nl